

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΜΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Τι σημαίνει «site-specific»;

Ενα δωρεάν διαδικτυακό λεξικό ερμηνεύει τις νέες μορφές υβριδικής τέχνης

3' 33" χρόνος ανάγνωσης

Η παράσταση «Kontakthof» της Πίνα Μπάους, χορεύτριας και χορογράφου του Χοροθεάτρου του Βούπερταλ, στην πρόσφατη σκηνική αναβίωσή της στο Εθνικό Θέατρο. Σύμφωνα με το λεξικό «Θυμέλη», η έννοια του χοροθεάτρου είναι: παραστατικό είδος που συνδυάζει τον χορό με θεατρικά στοιχεία, δημιουργώντας συνθέσεις που μπορεί να είναι αφηγηματικές ή μη και στοχεύουν σε μια πολυεπίπεδη αισθητική και συναισθηματική εμπειρία του κοινού. [Εθνικό Θέατρο - Pina Bausch Foundation]

Μάρω Βασιλειάδου

17.04.2026 • 22:10

Τι σημαίνει «site-specific»;

00:00

04:45

1.0x

| ElevenLabs

Πώς αποδίδεται στα ελληνικά το «concept»; Τι σημαίνει «author» όταν μιλάμε για σκηνική δημιουργία; Πώς περιγράφουμε μια παράσταση που δεν είναι ούτε θέατρο, ούτε χορός, ούτε εικαστική δράση, αλλά κάτι ανάμεσά τους;

Ανάλογες ερωτήσεις κάνουν δύσκολη τη ζωή των Ελλήνων ερευνητών, των θεωρητικών αλλά και όσων θέλουμε απλώς να περιγράψουμε σε φίλους το θέαμα που είδαμε χθες το βράδυ. Σε αυτό το κενό, που διαρκώς πλαταίνει καθώς το σύγχρονο θέατρο, οι σκηνικές εκφάνσεις της μουσικής, ο χορός, η τέχνη της performance επικοινωνούν και αλληλεπιδρούν με άλλες μορφές τέχνης, οφείλεται η σύλληψη της «Θυμέλης», του πρώτου πολυμεσικού λεξικού ανοιχτής πρόσβασης που αποσκοπεί στη δημιουργία ενός κοινά αποδεκτού εννοιολογικού και ερμηνευτικού πλαισίου για τις παραστατικές τέχνες.

Η **ψηφιακή «Θυμέλη»** ανέβηκε πριν από μόλις λίγες ημέρες στο Διαδίκτυο και αρχίζοντας την εξερεύνηση συζητάμε με την αναπληρώτρια καθηγήτρια στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Πελοποννήσου **Ελένη Παπαλεξίου**, επιστημονικά υπεύθυνη του συγκεκριμένου ερευνητικού έργου. «Για πολλά χρόνια, όσοι ασχολούμαστε με τις παραστατικές τέχνες ερχόμασταν συνεχώς αντιμέτωποι με το ίδιο πρόβλημα: μια ορολογία θολή, ασταθής και συχνά αντιφατική. Η καλλιτεχνική δημιουργία έχει αλλάξει ριζικά τις τελευταίες δεκαετίες· οι παραστατικές τέχνες δεν χωρούν πια στο παλιό τρίπτυχο “θέατρο – μουσική – χορός”, ενώ νέες μορφές, υβριδικές και συχνά δυσπρόσιτες, ζητούν νέους τρόπους περιγραφής. Κι όμως, στην ελληνική πραγματικότητα, οι όροι εισάγονταν άκριτα, μεταφράζονταν πρόχειρα ή χρησιμοποιούνταν με διαφορετικές σημασίες από άνθρωπο σε άνθρωπο», σχολιάζει.

«Οι παραστατικές τέχνες δεν χωρούν πια στο παλιό τρίπτυχο “θέατρο – μουσική – χορός”, ενώ (...) ζητούν νέους τρόπους περιγραφής», μας λέει για τη «Θυμέλη» η επιστημονικά υπεύθυνη Ελένη Παπαλεξίου.

Το αποτέλεσμα; Ένα χάος. Λέξεις όπως «performance», «επιτέλεση» ή «μελόδραμα» μπορεί να σημαίνουν άλλα για έναν ακαδημαϊκό, άλλα για ένα σκηνοθέτη, άλλα για ένα φοιτητή. Την ίδια στιγμή, το ευρύ κοινό μένει συχνά αμήχανο μπροστά σε σύγχρονες μορφές τέχνης που ούτε διδάσκονται στο σχολείο, ούτε έχουν σταθερό λεξιλόγιο για να τις προσεγγίσει κανείς πιο εύκολα. «Τα υπάρχοντα λεξικά ήταν παρωχημένα, αποσπασματικά ή μεταφρασμένα χωρίς να

λαμβάνουν υπόψη την ελληνική παράδοση και τις ιδιαιτερότητες της γλώσσας», εξηγεί η κ. Παπαλεξίου. «Χρειαζόταν ένα ζωντανό, ανοιχτό λεξικό που να μπορεί να ακολουθεί την εξέλιξη των παραστατικών τεχνών και να δίνει σε όλους τα εργαλεία για να τις κατανοήσουν».

α β γ δ ε ζ η θ
 ι κ λ μ ν ξ ο π
 ρ σ τ υ φ χ ψ ω

μεταθεατρικότητα

Σύνολο τεχνικών μέσω των οποίων ένα θεατρικό έργο, είτε ως δραματικό κείμενο είτε ως παράσταση, εστιάζει —στο σύνολο του ή σε επιμέρους τμήματα— στην ίδια τη θεατρική διαδικασία, ενσωματώνει αυτοαναφορικά στοιχεία και σχολιάζει τη δραματολογία ή/και τη σκηνική πράξη.

«Το μεταθεατρικό είναι ένας σύγχρονος όρος που, ωστόσο, δηλώνει ένα φαινόμενο πολύ παλιό, το οποίο χρονολογείται τουλάχιστον από την εποχή του Αριστοφάνη. Το μεταθεατρικό σημαίνει εναλλακτικά α) το θέατρο εν θεάτω και β) την αυτοπαρουσίαση του θεάτρου.»

Μπακονικόλα-Γεωργοπούλου, Χ. (1998). Η τέχνη του θεάτρου. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς και Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Αθηνών. Βλ. σ....

Κάθε λήμμα στη «Θυμέλη», εκτός από την ερμηνεία του, έχει και παραδείγματα στα οποία μπορεί να ανατρέξει κανείς. Επάνω, μακέτα που αναπαριστά το «εκκύκλημα», μηχανισμό της αρχαίας σκηνογραφίας και, κάτω, το λήμμα «μεταθεατρικότητα», όπως εμφανίζεται στην αναζήτηση του λεξικού.

Σε μια πρώτη αναζήτηση στην πλατφόρμα thymele-lexicon.gr βρίσκουμε πληροφορίες για το μπελκάντο, το σόου, το εκκύκλημα, αλλά και το επίθετο «τοποσυναφής», που αποδίδει στα ελληνικά τον όρο «**site-specific**». «Πώς αποφασίζεται ποιοι όροι μπαίνουν τελικά στο λεξικό και ποιοι μένουν εκτός;» ρωτάμε την επιστημονικά υπεύθυνη της «Θυμέλης». «Δίνουμε προτεραιότητα σε όρους που δημιουργούν σύγχυση ή χρησιμοποιούνται πολύ συχνά χωρίς να υπάρχει κοινή κατανόηση, όπως “μεταδραματικό θέατρο”, “μεταθεατρικότητα”, “ανοικείωση”. Αλλά δεν μένουμε μόνο στα “μεγάλα” λήμματα· φτάνουμε μέχρι πιο εξειδικευμένες έννοιες, από το “θέατρο του βουνού” μέχρι τον “ενδοακουστικό” ή τη “φαντασμαγορία”», απαντά.

Περίπου 100 πανεπιστημιακοί, ερευνητές, καλλιτέχνες, γλωσσολόγοι και ειδικοί της πολιτισμικής πληροφορικής συμμετέχουν στη διαδικασία. Ο καθένας μπορεί να προτείνει λήμματα μέσα από μια ειδική πλατφόρμα, ανάλογα με την εμπειρία και την εξειδίκευσή του. Από εκεί, μια επιστημονική επιτροπή εξετάζει τις προτάσεις και αποφασίζει. Κάθε λήμμα περνάει από έξι στάδια επεξεργασίας. Διαφορετικοί άνθρωποι παρεμβαίνουν, διορθώνουν, προσθέτουν υλικό και συζητούν τις αποχρώσεις του όρου. Στο τέλος, ειδικοί επιμελητές ελέγχουν τη διατύπωση, τις πηγές και την ακρίβεια. Παράλληλα, προτείνεται και πολυμεσικό υλικό –εικόνες, βίντεο, παραδείγματα– ώστε ο όρος να «ζωντανεύει».

Η πλατφόρμα που βρίσκεται σε εξέλιξη, με στόχο να αποκτήσει σε μια τετραετία περισσότερα από 1.200 λήμματα, είναι ανοιχτή, δωρεάν και σχεδιασμένη έτσι

ώστε ο χρήστης να μπορεί να δει, να ακούσει και να διαβάσει. Το πιο σημαντικό, όμως, είναι ότι το λεξικό δεν είναι στατικό. Ο καθένας μπορεί να προτείνει βελτιώσεις, να προσθέσει υλικό, να ανοίξει μια συζήτηση. «Η συλλογική νοημοσύνη είναι βασικό στοιχείο της “Θυμέλης”», λέει η κ. Παπαλεξίου. «Φυσικά, υπάρχει πάντα επιστημονικός έλεγχος, ώστε το περιεχόμενο να παραμένει αξιόπιστο. Αλλά η συμμετοχή του κοινού είναι αυτή που εξασφαλίζει ότι το λεξικό θα παραμείνει ζωντανό, σύγχρονο και πραγματικά χρήσιμο».

Η ΘΥΜΕΛΗ (thymele-project.uop.gr) χρηματοδοτήθηκε από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ.). Το έργο υλοποιήθηκε από το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου σε συνεργασία με την Ακαδημία Αθηνών και το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «Δημόκριτος». Στο έργο συμπράττει επιπλέον πολυμελής ερευνητική ομάδα από δώδεκα πανεπιστημιακά ιδρύματα.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Τουρκία:
Ανακαλύφθηκε άγαλμα
της θεάς Αθηνάς

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Οι νέες ταινίες της
εβδομάδας:
«Αγιογραφία» με
υπόκρουση «Thriller»

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Τα ακριβοθώρητα
«Καλλιγραφήματα» του
Σεφέρη βγαίνουν στο
σφυρί

ΤΑ ΠΙΟ ΔΗΜΟΦΙΛΗ

01 Ρεκόρ ζήτησης για Patriot, σε τροχιά
αναβάθμισης η Ελλάδα

02 Κοβέσι: Δεν δέχομαι τη νοοτροπία ότι «έτσι
γίνονται τα πράγματα στην Ελλάδα»

06 Ρωσία: Ο ηγέτης του Κομμουνιστικού
Κόμματος προειδοποιεί για τον κίνδυνο μιας
νέας Οκτωβριανής Επανάστασης

07 Γαύδος: Αντιδράσεις και ΜΑΤ για την
κατεδάφιση των καλυβών από τις παραλίες